

Súhrn Rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Sanchez proti Francúzsku¹

Obsahom nasledujúcich riadkov je preklad a systematický súhrn poznatkov z Rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej ako „ESLP“) vo veci sťažovateľa *Juliena Sancheza* (ďalej ako „sťažovateľ“) proti *Francúzskej republike*, vydaného 15. mája 2023. Súhrn nie je zameraný na opis vnútroštátnych konaní, ale na samotné konanie pred ESLP a osobitne na časti sťažnosti a rozsudku interpretujúce problematiku nenávistných prejavov a ich spojenie s konkrétnymi článkami Dohovoru Rady Európy o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej ako „Dohovor“).

Skutkový stav

Sťažovateľ sa narodil v roku 1983 a žije v *Beaucaire*. Od roku 2014 je starostom *Beaucaire* a predsedá združeniu *Rassemblement national* (politická strana známa ako *Front national* (FN) do roku 2018) v Regionálnej rade *Occitanie*. Súčasťou webového sídla radnice v *Beaucaire* je stránka obsahujúca profil sťažovateľa, na ktorej sa o. i. uvádza, že vo svojom „profesionálnom živote“ bol zodpovedný za „internetovú stratégiu FN... počas 7 rokov“. V rozhodnom období bol kandidátom *Front national* za volebný obvod *Nîmes* vo francúzskych parlamentných voľbách. *F. P.*, vtedajší poslanec Európskeho parlamentu a prvý zástupca starostu *Nîmes*, bol jedným z jeho politických oponentov.

Sťažovateľ napísal 24. októbra 2011 príspevok o *F. P.* na „nástenke“ svojho facebookového účtu v znení: „*Zatiaľ čo FN spustila svoju novú národnú webovú stránku podľa plánu, spomeňme si na poslanca Európskeho parlamentu za stranu Nîmes UMP [Únia za ľudové hnutie] [F.P.], ktorého stránka, ktorá mala byť spustená dnes, zobrazuje na svojej domovskej stránke zlovestnú trojitú nulu ...*“

V reakcii na tento príspevok sa objavilo približne pätnásť komentárov. Medzi nimi bol aj *S. B.*, ktorý v ten istý deň zverejnil komentár v znení: „*Tento POHLAVÁR premenil NIMES na ALŽÍR, niet ulice bez KEBABÁRNE a MEŠITY; DROGOVÍ DELÁRI A PROSTITÚTKY VLÁDNU, NIE JE PREKVAPENÍM, ŽE SI VYBRAL BRUSEL ZA HLAVNÉ MESTO NOVÉHO*“

¹ Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah tohto dokumentu výlučne zodpovedá Právne & INovatívne, o. z.

SVETOVÉHO PORIADKU ŠARIE... NA ZDRAVIE UMPS [zlučenina UMP a PS, Socialistická strana], ASPOŇ NEMUSÍME PLATIŤ ZA LETENKY A HOTEL... PROSTE MILUJEME túto bezplatnú verziu CLUB MED... Ďakujem FRANCK a BOZKÁVAM LEILLU... KONEČNE BLOG, KTORÝ ZMENIL NÁŠ ŽIVOT...“ Ďalší čitateľ, L.R., pridal nasledujúce tri komentáre (preklad):

„V centre mesta sú bary s vodnými fajkami a zahalené ženy... Pozrite sa, čo sa stalo s Nîmes, takzvaným rímskym mestom... UMP a PS sú spojencami moslimov.“

„Pašovanie drog, ktoré vedú moslimovia na rue des Lombards, prebieha už roky ... dokonca aj s kamerovým systémom na ulici... viac obchodovania s drogami na očiach na Avenue General Leclerc, kde sa drogy predávajú celý deň ako chlieb, ale polícia nikdy nepríde a dokonca aj pred školami sa na semaforoch neustále hádžu kamene na autá patriace „bielym ľuďom“ na Route d'Arles ... Nîmes, hlavné mesto neistoty v Languedoc-Roussillon.“

„Prout, radný pre hospodársky rozvoj lol halal a hospodársky rozvoj bulváru Gambetta a ulice (islamskej) republiky.“

Ráno 25. októbra 2011 sa partnerka F. P., Leila T. (ktorá bola v komentári S. B. zrejme označená krstným menom „Leilla“ – pozri vyššie), dozvedela o komentároch. Keďže sa cítila priamo a osobne urazená poznámkami, ktoré označila za „rasistické“, pričom si spájala svoje krstné meno, ktoré „znelo severoafricky“, s politikou svojho partnera, okamžite išla do kaderníctva, ktoré prevádzkovala S. B. a ktorú osobne poznala. S. B., ktorá nevedela, že facebookový profil sťažovateľa je verejný, svoj komentár vymazala hneď po odchode Leily T., čo neskôr potvrdila počas výsluchu na polícii.

Dňa 26. októbra 2011 adresovala Leila T. trestné oznámenie prokuratúre v Nîmes, a to z dôvodu urážlivých komentárov S. B. a L. R. uverejnených na „nástenke“ sťažovateľa na Facebooku. Priložila k nemu snímky obrazovky ako dôkaz komentárov. Dňa 27. októbra 2011 sťažovateľ zverejnil na „nástenke“ svojho facebookového účtu správu, v ktorej žiadal prispievateľov, aby „boli opatrní s obsahom [svojich] komentárov“, ale bez toho, aby moderoval už uverejnené komentáre.

Počas výsluchu, 6. decembra 2011, Leila T. uviedla, že komentáre objavila ráno 25. októbra 2011, keď bola v kancelárii svojho partnera F. P., poslanca Európskeho parlamentu a prvého zástupcu primátora Nîmes. Vysvetlila, že ich vzťah bol verejne známy a že komentáre na verejne dostupnom facebookovom profile, pretkávané rasistickými poznámkami, spájali jej severoafricky znejúce krstné meno s menom jej partnera a jeho politikou. Po objavení komentárov išla ihneď do kaderníctva, ktoré prevádzkuje S. B., aby vyjadrila svoje rozhorčenie. Podľa jej slov bola S. B. veľmi prekvapená a zjavne si nebola vedomá verejnej povahy profilu,

ale potvrdila, že hovorí o nej, keď napísala „*Đakujem Franck a bozky Leille*“. Dodala, že potom ju na radnicu sprevádzala prefektova manželka, ktorá práve prechádzala okolo a videla, aká je nahnevaná. Cestou tam sa znova prihlásila na Facebook a zistila, že komentár S. B. už bol odstránený. Prešetrovanie facebookového účtu sťažovateľa v ten istý deň odhalilo, že pôvodný príspevok sťažovateľa a komentáre od L. R. boli stále viditeľné, zatiaľ čo komentáre od S. B. skutočne zmizli.

L.R. bol počas vyšetrovania identifikovaný policajtmi ako zamestnanec obce Nîmes. Keď ho policajti 23. januára 2012 vypočúvali, uviedol, že pracoval ako asistent počas volebnej kampane sťažovateľa a poprel, že by jeho komentáre boli rasistické alebo podnecovali rasovú nenávisť. Vysvetlil, že nikdy nemal v úmysle uraziť svojimi komentármi Leilu T. a uviedol, že medzitým vymazal tie, v ktorých by sa F. P. mohol spoznať alebo v ktorých by ho mohli spoznať iní. Počas výsluchu, 25. januára 2012, S. B. policajtom povedal, že nevedel, že facebooková „*nástenka*“ sťažovateľa je verejne dostupná a komentár vymazal ihneď po tom, čo ho Leila T. konfrontovala v kaderníctve. Dodal, že sťažovateľa neskôr v ten istý deň informoval o hádke s jeho partnerkou.

Dňa 28. januára 2012 vyšetrovatelia vypočúvali aj samotného sťažovateľa. Ten vypovedal, že predtým kandidoval v Nîmes proti F. P., partnerovi Leily T. a vysvetlil, že nemohol sledovať veľký počet komentárov zverejňovaných každý týždeň na „*nástenke*“ svojho facebookového účtu. Poukázal najmä na to, že nebol autorom sporných komentárov a že komentár S. B. bol autorom vymazaný skôr, ako by na jeho vymazanie mal sám čas, ako aj na to, že sa o komentároch L. R. dozvedel až vtedy, keď bol predvolaný na políciu, a bol pripravený ich vymazať, ak by to súd požadoval. Ďalej uviedol, že svoju „*nástenku*“ kontroloval každý deň, ale komentáre, ktorých bolo príliš veľa, často nečítal, keďže mal viac ako 1 800 „*priateľov*“, ktorí mohli pridávať komentáre dvadsaťštyri hodín denne a že uprednostňoval zverejňovanie obsahu, aby informoval svojich čitateľov. Poukázal ja na skutočnosť, že Leila T. nebola spomenutá menom a jej meno sa dozvedel až vtedy, keď podala trestné oznámenia, ako aj na to, že ho raz osobne konfrontovala vo volebnej miestnosti. Leila T. mala sťažovateľovi volať a požiadať ho o vymazanie komentárov, čo by jej „*ušetrilo námahu*“ s podaním trestného oznámenia, no jej cieľom malo byť jednoznačne narušenie jeho kandidatúry, keďže kandidoval proti jej partnerov. Navyše Leila T. išla do kaderníctva S. B., ktorú poznala, aby ju pred svedkami urazila a vyhrážala sa jej. Sťažovateľ priznal, že pozná L. R. a S. B., ktorí boli aktivistami v jeho strane, ale nie funkcionármi. S odkazom na svoj vlastný zahraničný pôvod dodal, že nikdy sa nikdy nesprával rasisticky, ani diskriminačne voči nikomu a že v napadnutých komentároch nevidí žiadnu výzvu na vraždu alebo násilie, čo podľa jeho názoru

spadá do medzí slobody prejavu kohokoľvek. Zdôraznil, že niekoľko dní pred výsluchom zamedzil verejný prístup k svojej facebookovej „nástenke“, aby umožnil prístup len na tým, ktorí sa rozhodli byť jeho priateľmi a aby sa predišlo akýmkoľvek ďalším incidentom, ktoré by nezavinil. Po výsluchu vyšetrovatelia potvrdili, že facebooková „nástenka“ sťažovateľa už nie je verejne dostupná.

Sťažovateľa spolu so S. B. a L. R. predvolal trestný súd v Nîmes v súvislosti so zverejnením predmetných komentárov na „nástenke“ jeho facebookového účtu, **aby sa zodpovedali obvineniam z podnecovania k nenávisti alebo násiliu voči skupine osôb, zameraného osobitne na Leilu T. z dôvodu ich pôvodu alebo príslušnosti, či nepríslušnosti k určitej etnickej skupine, národu, rase alebo náboženstvu.**

V rozsudku z 28. februára 2013 trestný súd v Nîmes uznal sťažovateľa, S. B. a L. R. vinnými a nariadil im zaplatiť peňažný trest vo výške 4 000 eur. S. B. a sťažovateľ boli tiež spoločne povinní zaplatiť Leile T. náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 1 000 eur.

Súd dospel k záveru, že Leilu T. mohli vyprovokovať sporné komentáre vzhľadom na zmienky o jej partnerovi, ktorý bol v rozhovore spomenutý niekoľkokrát, vrátane vtipnej časti „*Đakujem Franck a bozky pre Leillu*“, s cieľom vykresliť ich oboch ako zodpovedných za údajnú premenu „*Nimes na Alžír*“ a podnietiť nenávisť alebo násilie voči nim.

Po neúspechu v opravných konaniach na vnútroštátnej úrovni, podal sťažovateľ 15. septembra 2015 sťažnosť ESLP.

Konanie pred ESLP

V konaní pred ESLP **intervenovala aj Slovenská republika**, a to prostredníctvom stanoviska vlády, podľa názoru ktorej éra sociálnych médií preniesla verejnú diskusiu na internet. Z rozsahu jej ochrany by mali byť vylúčené opakované útoky na demokratické princípy, ľudskú dôstojnosť a súkromný život, skryté pod rúškom slobody prejavu. Štát by mal mať možnosť bojovať proti takýmto útokom kriminalizáciou nenávisťných prejavov. Pokiaľ ide o veľmi významný vplyv sociálnych médií a ich využívanie politikmi, slovenská vláda poznamenala, že sa stali nástrojom politického boja a ovplyvňovania verejnej mienky. Na ilustráciu tohto argumentu poskytla štatistické údaje získané pre Slovensko a analyzované slovenskými médiami, podľa ktorých v krajine s 5,45 miliónmi obyvateľov traja najznámejší slovenskí politici v roku 2021 zhromaždili 11; 4,2 a 4,1 milióna interakcií na sociálnych sieťach (druhá a tretia mali krajne pravicovú politickú orientáciu). Podobne v roku 2020 mal starosta

slovenského mesta s 5 000 obyvateľmi, známy svojím odporom voči vládnym opatreniam súvisiacim s pandémiou Covid-19 125 000 interakcií na svojej facebookovej stránke a v nasledujúcom roku takmer 1,5 milióna. Politici boli autormi veľmi úspešných príspevkov na sociálnych sieťach. V tejto súvislosti slovenská vláda usúdila, že k otázke trestnej zodpovednosti politikov za nenávistné prejavy šírené na sociálnych sieťach by sa malo pristupovať s mimoriadnou opatrnosťou.

ESLP nepovažoval za spornú otázku toho, či odsúdenie sťažovateľa za trestný čin predstavovalo zásah do jeho práva na slobodu prejavu, zaručenej článkom 10 ods. 1 Dohovorom. Takýto zásah je v rozpore s Dohovorom, pokiaľ nebol „*ustanovený zákonom*“, nesledoval jeden alebo viacero legitímnych cieľov uvedených v druhom odseku článku 10 a nebol „*nevyhnutný v demokratickej spoločnosti*“.

Súd opakuje, že výraz „*ustanovené zákonom*“ v druhom odseku článku 10 nielenže vyžaduje, aby sťažnosťou napadnuté opatrenie malo právny základ vo vnútroštátnom práve, ale odkazuje aj na kvalitu predmetného zákona, ktorý by mal byť pre dotknutú osobu dostupný a jeho účinky predvídateľné (pozri okrem iného *NIT S.R.L. proti Moldavskej republike*, č. 28470/12, § 158, 5. apríla 2022; *Satakunnan Markkinapörssi Oy a Satamedia Oy proti Fínsku*, č. 931/13, § 142, 27. júna 2017; a *Delfi AS*, § 120). Pokiaľ ide o požiadavku predvídateľnosti, Súd opakovane rozhodol, že normu nemožno považovať za „*zákon*“ v zmysle článku 10 ods. 2, pokiaľ nie je formulovaná s dostatočnou presnosťou, aby umožnila osobe upraviť si svoje správanie. Táto osoba musí byť schopná, v prípade potreby s potrebnou poradenskou pomocou – predvídať v miere, ktorá je za daných okolností primeraná, dôsledky, ktoré môže dané konanie mať. Tieto dôsledky nemusia byť predvídateľné s absolútnou istotou. Zákon, ktorý priznáva diskrečnú právomoc, teda sám o sebe nie je v rozpore s požiadavkou predvídateľnosti za predpokladu, že rozsah diskrečnej právomoci a spôsob jej výkonu sú s ohľadom na legitímny cieľ daného opatrenia uvedené s dostatočnou jasnosťou, aby jednotlivcovi poskytli primeranú ochranu pred svojvoľným zasahovaním (pozri *Magyar Kétfarkú Kutya Párt proti Maďarsku*, č. 201/17, § 94, 20. januára 2020). Hoci je istota žiaduca, môže so sebou priniesť prílišnú nepružnosť, pričom zákon musí byť schopný držať krok s meniacimi sa okolnosťami. Mnohé zákony sú preto nevyhnutne terminologicky formulované v intenciách, ktoré sú vo väčšej či menšej miere vágne a ktorých výklad a uplatňovanie sú otázkou praxe (pozri *Satakunnan Markkinapörssi Oy a Satamedia Oy*, už citovaný, § 143; *Delfi AS*, už citovaný, § 121; a *Lindon, Otchakovsky-Laurens a July proti Francúzsku*, č. 21279/02 a 36448/02, § 41, ESLP 2007-I). Úroveň presnosti požadovaná od vnútroštátnych právnych predpisov – ktoré nemôžu počítať s každou eventualitou – závisí do značnej miery od obsahu

daného zákona, oblasti, na ktorú sa vzťahuje, a od počtu a postavenia tých, ktorým je určený (pozri *NIT S.R.L.*, už citovaný, § 160; *Satakunnan Markkinapörssi Oy a Satamedia Oy*, už citované, § 144; a *Delfi AS*, už citovaný, § 122).

Miera pochybností vo vzťahu k hraničným skutočnostiam teda sama o sebe neznamená, že právne ustanovenie je pri jeho uplatňovaní nepredvídateľné. Samotná skutočnosť, že ustanovenie možno vykladať viacerými spôsobmi, tiež neznamená, že nespĺňa požiadavku „predvídateľnosti“ na účely Dohovoru. Úloha súdneho rozhodovania, ktorá je zverená súdom, slúži práve na rozptýlenie takýchto pretrvávajúcich interpretačných pochybností, berúc do úvahy zmeny v každodennej praxi (pozri *Magyar Kétfarkú Kutya Párt*, citovaný vyššie, § 97, a *Gorzelik a ďalší proti Poľsku*, č. 44158/98, § 65, ECHR 2004-I).

Súd si zároveň uvedomuje, že musí prísť deň, kedy sa daná právna norma uplatní po prvýkrát (pozri *NIT S.R.L.*, citovaný vyššie, § 159; *Magyar Kétfarkú Kutya Párt*, citovaný vyššie, § 97; a *Kudrevičius a ďalší proti Litve*, č. 37553/05, § 115, ESEP 2015). Novosť právnej otázky, ktorá doteraz nebola nastolená, najmä s ohľadom na predchádzajúce rozhodnutia, sama o sebe nie je nezlučiteľná s požiadavkami dostupnosti a predvídateľnosti práva, za predpokladu, že prijaté riešenie je v súlade s jedným z možných a rozumne predvídateľných výkladov (pozri *mutatis mutandis X a Y proti Francúzsku*, č. 48158/11, § 61, 1. september 2016; *Huhtamäki proti Fínsku*, č. 54468/09, § 51, 6. marec 2012; a *Soros proti Francúzsku*, č. 50425/06, § 58, 6. október 2011).

Právomoc Súdneho dvora preskúmať súlad s vnútroštátnym právom je teda obmedzená, keďže interpretácia a uplatňovanie vnútroštátneho práva je v prvom rade úlohou vnútroštátnych orgánov, najmä súdov (pozri okrem iného *NIT S.R.L.*, citovaný vyššie, § 160; *Satakunnan Markkinapörssi Oy a Satamedia Oy*, citovaný vyššie, § 144; a *Kudrevičius a ďalší*, citovaný vyššie, § 110). Pokiaľ nie je výklad svojvoľný alebo zjavne neprimeraný, úloha Súdu sa obmedzuje na zistenie, či sú účinky tohto výkladu zlučiteľné s Dohovorom (pozri *NIT S.R.L.*, citovaný vyššie, § 160; *Radomilja a ďalší proti Chorvátsku*, č. 37685/10 a 22768/12, § 149, 20. marca 2018; a *Centrum pre demokraciu a právny štát proti Ukrajine*, č. 10090/16, § 108, 26. marca 2020). V žiadnom prípade Súdu neprináleží vyjadrovať sa k vhodnosti metód zvolených zákonodarcom žalovaného štátu na reguláciu danej oblasti. Jeho úloha sa obmedzuje na určenie, či prijaté metódy a účinky, ktoré prinášajú, sú v súlade s Dohovorom (pozri *Delfi AS*, citovaný vyššie, § 127, a *Gorzelik a ďalší*, citovaný vyššie, § 67).

Veľká komora skonštatovala, že odsúdenie sťažovateľa za trestný čin bolo vynesené na základe § 23 prvého odseku, § 24 ôsmeho odseku Trestného zákona z 29. júla 1881 a § 93-3 Trestného zákona č. 82-652 z 29. júla 1982. Odsúdenie za trestný čin podľa § 23 a 24 zákona

z 29. júla 1881 aj podľa Komory spĺňa požiadavku predvídateľnosti zákona na účely článku 10 Dohovoru (pozri okrem iného *Le Pen* proti *Francúzsku*, č. 18788/09, 20. apríla 2010; *Soulas a ďalší* proti *Francúzsku*, č. 15948/03, § 29, 10. júla 2008; *Garaudy* proti *Francúzsku*, č. 65831/01, 24. júna 2003; a *Bonnet* proti *Francúzsku*, č. 35364/19, § 32, 25. januára 2022). Nevidí žiadny dôvod na iné rozhodnutie v prejednávanej veci.

Súd akcentoval potrebu jasného a presného vymedzenia rozsahu trestných činov týkajúcich sa prejavov, ktoré podnecujú, nabádajú alebo ospravedlňujú násilie, a potrebu striktného výkladu príslušných ustanovení trestného práva. Vzal tiež na vedomie odporúčania Výboru ministrov, ktorý zdôraznil, že **zodpovednosť a pravidlá zodpovednosti uložené internetovým sprostredkovateľom by mali byť „transparentné, jasné a predvídateľné“**. Je dôležité, aby toto odporúčanie mali Vysoké zmluvné strany na zreteli **pri zmenách existujúcich predpisov alebo prijímaní nových noriem, a to v kontexte v akom sa budú prispôsobovať vývoju technológií, resp. internetu.**

V prejednávanej veci boli autori nielenže identifikovaní, ale spolu so sťažovateľom aj trestne stíhaní a odsúdení, ako jeho spolupáchatelia. **Podľa Súdu nie je jeho úlohou vyjadrovať sa k vhodnosti metód zvolených zákonodarcom žalovaného štátu na reguláciu danej oblasti.**

Súd by ďalej chcel zopakovať, že v prípadoch, keď komentáre tretích strán majú povahu nenávisťných prejavov, ochrana práv a právom chránených záujmov iných osôb, ako aj spoločnosti ako celku, **oprávňuje zmluvné štáty regulovať vyvodenie zodpovednosti voči príslušným internetovým (spravodajským) portálom** bez toho, aby porušili článok 10 Dohovoru, a to vtedy, ak tie neprijmú opatrenia na bezodkladné odstránenie zjavne nezákonných komentárov (pozri *Delfi AS*, § 159).

Aj keď vec sťažovateľa nemožno úplne porovnávať so situáciou internetového spravodajského portálu, Súd nevidí dôvod na to, aby v tomto prípade rozhodol inak. Situácia vyžadujúca súdny výklad zásad obsiahnutých v zákone nemusí byť sama o sebe nevyhnutne byť v rozpore s požiadavkou, aby bol zákon formulovaný dostatočne presne, keďže úloha rozhodovania zverená súdom slúži práve na rozptýlenie takýchto pretrvávajúcich interpretačných pochybností.

Miera pochybností o dôsledkoch uplatnenia zákona na hraničné skutočnosti sama o sebe neznamená, že jeho uplatnenie nespĺňa požiadavku predvídateľnosti, ani skutočnosť, že išlo o prvý prípad svojho druhu, nerobí výklad zákona nepredvídateľným. Nový charakter právnej otázky nastolenej v danom prípade sám o sebe nebol nezlučiteľný s požiadavkami na dostupnosť a predvídateľnosť zákona.

S odkazom na zistenia o zákonnosti zásahu Súd v tejto súvislosti zastáva názor, že vzhľadom na odôvodnenie, ktoré vnútroštátne súdy uviedli na podporu odsúdenia sťažovateľa, **niet pochýb o tom, že zásah sledoval nielen legitímny cieľ ochrany povesti alebo práv iných, ale aj cieľ predchádzania nepokojom a trestnej činnosti** (pozri *Perinçek* proti *Švajčiarsku*, č. 27510/08, § 153).

Podľa EŠLP sa internet stal jedným z hlavných prostriedkov, ktorými jednotlivci uplatňujú svoje právo na slobodu prejavu. Poskytuje základné nástroje na účasť na aktivitách a diskusiách týkajúcich sa politických otázok a otázok všeobecného záujmu. **Možnosť expresívnej aktivity generovanej používateľmi na internete poskytuje bezprecedentnú platformu na uplatňovanie slobody prejavu** (pozri *Delfi AS*, § 110; *Times Newspapers Ltd.* proti *Spojenému kráľovstvu* (č. 1 a 2), č. 3002/03 a 23676/03, § 27; a *Ahmet Yildirim* proti *Turecku*, č. 3111/10, § 48). Vzhľadom na dôležitú úlohu, ktorú zohráva internet pri zlepšovaní prístupu verejnosti k správam a vo všeobecnosti pri uľahčovaní šírenia informácií (pozri *Delfi AS*, citované vyššie, § 133), **možno úlohu blogerov a populárnych používateľov sociálnych médií prirovnat' k funkcii „verejného strážcu“, pokiaľ ide o ochranu poskytovanú článkom 10** (pozri *Magyar Helsinki Bizottság* proti *Maďarsku*, č. 18030/11, § 168).

Internet podporil „vznik občianskej žurnalistiky“, pretože politický obsah ignorovaný tradičnými médiami sa často šíri prostredníctvom webových stránok veľkému počtu používateľov, ktorí si potom môžu informácie prezerat', zdieľať a komentovať (pozri *Cengiz a ďalší* proti *Turecku*, č. 48226/10 a 14027/11, § 52). **Vo všeobecnosti je používanie nových technológií, najmä v politickej oblasti, dnes bežné, či už ide o internet alebo mobilnú aplikáciu „zavedenú (politickou stranou) pre voličov, aby mohli vyjadriť svoje politické názory“, „ale aj na vyjadrenie politického posolstva“; inými slovami, mobilná aplikácia sa môže stať nástrojom, „ktorý (voličom) umožňuje uplatňovať si svoje právo na slobodu prejavu“** (pozri *Magyar Kétfarkú Kutya Párt*, §§ 88 – 89).

Výhody tohto informačného nástroja, elektronickej siete slúžiacej miliardám používateľov na celom svete (pozri *Redakčná rada Pravoye Delo a Shtekel* proti *Ukrajine*, č. 33014/05, § 63), však nesú určitý počet rizík: **internet je informačný a komunikačný nástroj, ktorý sa odlišuje od tlačených médií, najmä pokiaľ ide o schopnosť ukladať a prenášať informácie, a riziko ujmy, ktorú predstavuje obsah a komunikácia na internete pre výkon a požívanie ľudských práv a slobôd, najmä práva na rešpektovanie súkromného života, je určite vyššie ako riziko, ktoré predstavuje tlač** (pozri *Bonnet*, citovaný vyššie, § 43; *Société éditrice de Mediapart a ďalší* proti *Francúzsku*, č. 281/15

a 34445/15, § 88, 14. januára 2021; *M.L. a W.W. proti Nemecku*, č. 60798/10 a 65599/10, § 91, 28. júna 2018; *Cicad proti Švajčiarsku*, č. 17676/09, § 59, 7. júna 2016; a *Redakčná rada Pravoye Delo a Shtekel*, už citovaná, § 63).

Ohováračské a iné druhy jasne nezákonných prejavov vrátane nenávisťných prejavov a prejavov podnecujúcich násilie sa môžu šíriť ako nikdy predtým po celom svete v priebehu niekoľkých sekúnd a niekedy zostávajú dostupné online dlhé obdobie. Vzhľadom na potrebu chrániť hodnoty, ktoré sú základom Dohovoru, a vzhľadom na to, že práva podľa článkov 10 a 8 Dohovoru si zaslúžia rovnakú úctu, je potrebné nájsť rovnováhu, ktorá zachová podstatu oboch práv. **Hoci Súd uznáva, že internet je sám o sebe vhodný pri uplatňovaní slobody prejavu, zároveň zistil, že možnosť uloženia zodpovednosti za hanlivé alebo iné druhy nezákonného prejavu musí byť v zásade zachovaná, čo predstavuje účinný prostriedok nápravy pri porušovaní osobnostných práv** (pozri *Delfi AS*, citovaný vyššie, § 110).

V rozsudku *Delfi AS* (citovanom vyššie, § 111) bol Súd po prvýkrát požiadaný o preskúmanie sťažnosti v rozvíjajúcej sa oblasti technologických inovácií, ktorou je internet. Tento prípad sa týkal zodpovednosti – výlučne občianskoprávnej – spoločnosti, ktorá vlastnila významný online spravodajský portál, z dôvodu nezákonných komentárov uverejnených tretími stranami po uverejnení článku na tomto portáli. V uvedenom prípade sa pri riešení otázky, či rozhodnutia vnútroštátnych súdov, ktoré považovali sťažujúcu sa spoločnosť za zodpovednú za komentáre tretích strán, porušili jej slobodu prejavu, opieral o tieto aspekty: po prvé, **kontext komentárov**; po druhé, **opatrenia, ktoré sťažujúca sa spoločnosť uplatnila s cieľom zabrániť alebo odstrániť hanlivé komentáre**; po tretie, **zodpovednosť skutočných autorov komentárov ako alternatívu k zodpovednosti sťažujúcej sa spoločnosti**; a po štvrté, **dôsledky vnútroštátneho konania pre sťažujúcu sa spoločnosť** (*tamtiež*, §§ 142 – 143; pozri tiež, pre uplatnenie týchto kritérií v inom kontexte, *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku*, č. 22947/13, §§ 69 – 70, 2. február 2016).

Vzhľadom na špecifickú povahu internetu sa „*povinnosti a zodpovednosť*“, ktoré majú byť zverené spravodajskému portálu na účely článku 10, môžu do istej miery líšiť od povinností a zodpovednosti tradičného vydavateľa, pokiaľ ide o obsah tretích strán (pozri *Delfi AS*, citovaný vyššie, § 113; pozri tiež *Orlovskaya Iskra*, citovaný vyššie, § 109).

Na základe vyššie uvedených kritérií Súd rozhodol, že vnútroštátne priznanie náhrady škody internetovému spravodajskému portálu za urážlivé komentáre uverejnené na jeho webovej stránke anonymnými tretími stranami bolo opodstatnené podľa článku 10 Dohovoru, **berúc do úvahy najmä extrémnu povahu predmetných komentárov, ktoré predstavovali nenávisťné prejavy a prejavy podnecujúce násilie** (pozri *Delfi AS*, citovaný vyššie, § 162).

V prípade komentára uverejneného na blogu združenia je tiež **dôležité preskúmať veľkosť subjektu a to, či sa zaoberá ziskovou činnosťou, aby sa posúdila pravdepodobnosť, že priláka veľký počet komentárov alebo bude široko čítaný** (pozri *Pihl* proti *Švédsku*, č. 74742/14, § 31, 7. február 2017; na rozdiel od *Delfi AS*, citovaného vyššie, §§ 115-116). Pri hľadani spravodlivej rovnováhy medzi právom jednotlivca na rešpektovanie jeho súkromného života podľa článku 8 a právom na slobodu prejavu podľa článku 10 bude **potrebné zohľadniť povahu komentára, aby sa zistilo, či ide o nenávistné prejavy alebo podnecovanie k násiliu, spolu s krokmi, ktoré boli prijaté po žiadosti o jeho odstránenie osobou, ktorej sa sporné poznámky týkajú** (pozri *Pihl*, citovaný vyššie, § 37, a *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete* a *Index.hu Zrt*, citovaný vyššie, §§ 76 a 80 – 83).

S odkazom na svoju judikatúru k tejto otázke Súd najprv poznamenáva, že neexistuje univerzálna definícia „*nenávistných prejavov*“. Prejednávaný prípad sa týka zverejnenia viacerých sporných komentárov dvoma rôznymi autormi. Prvý komentár zverejnila S. B., ktorá sa odvolávala na „*Leillu*“ a „*Francka*“. Súd poznamenáva, že Leila T., partnerka F. P., sa domnievala, že komentár bol zameraný na ňu osobne. Ostatné tri komentáre zverejnil jeden autor, L. R. Súd považuje za potrebné preskúmať obsah predmetných poznámok, najmä vzhľadom na odôvodnenie poskytnuté vnútroštátnymi súdmi.

V tejto súvislosti najskôr skonštatoval, že trestný súd vo svojom rozsudku z 28. februára 2013 najprv poznamenal, že poznámky „*dokonale*“ definovali špecifickú skupinu osôb, a to moslimov, pričom použil frázy ako „*UMP a PS sú spojencami moslimov*“ alebo „*obchod s drogami riadený moslimami*“, ale aj v spojení so slovami ako „*kebab*“, „*mešita*“, „*šaría*“, „*šiša bary*“ a „*halal ekonomický rozvoj*“. Súd zdieľa tento názor a dodáva, že slová „*zahalené ženy*“ z komentára L. R. tiež jasne označujú moslimov.

Súd ďalej poznamenal, že skupina tvorená moslimami je tiež jednoznačne spojená, vzhľadom na spôsob, akým sú poznámky formulované, s objektívne urážlivým a zraňujúcim jazykom. Ide o zmienky o premene „*Nimes na Alžír*“ na „*kebabové obchody*“, na „*mešitu*“ alebo na „*dílerov a prostitútky (ktorí) vládnu*“, a možno to vidieť aj z iných pasáží, konkrétne na „*viac obchodovania s drogami*“, „*chleba predáva drogy celý deň*“, „*na autá patriace bielym ľuďom sa hádžu kamene*“. Podľa názoru Súdu je táto súvislosť ešte zrejmejšia tam, kde sa spomína „*obchodovanie s drogami riadené moslimami*“; čo je **veľmi výpovedná voľba slov, zdôrazňuje zamýšľanú asimiláciu medzi skupinou – branou ako celok kvôli jej náboženstvu – a kriminalitou**.

Pokiaľ ide o komentáre L.R., sťažovateľ argumentoval, že neprekročili povolené hranice slobody prejavu v oblasti politického prejavu a dodal, že napadnuté poznámky odrážali

politický program jeho strany, ktorý nikdy nebol zakázaný. Súd uznal, že tieto komentáre boli zverejnené vo veľmi špecifickom kontexte, keďže ich uviedol občan, v období pred voľbami a na facebookovej „stene“ kandidáta, ktorého myšlienky podporoval a pre ktorého v skutočnosti pracoval ako asistent vo volebnej kampani, a ktorými sa sťažoval miestnu situáciu slovami, od ktorých sa sťažovateľ nedištancoval. Súd navyše uznal, že komentáre odrážali želanie sťažovať sa na určité miestne ťažkosti alebo dokonca na určitý stupeň sociálnej tiesne, ktorý by si mohol vyžiadať politickú reakciu, najmä z dôvodu trestných činov údajne spáchaných proti určitej časti obyvateľstva. Nepochybnil ani skutočnosť, že treba zohľadniť špecifika štýlu komunikácie na určitých online portáloch, kde sú komentáre bežne vyjadrené, ako v tomto prípade, v konverzačnom jazyku alebo dokonca v hovorovom či vulgárnom registri (pozri *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete* a *Index.hu Zrt*, už citovaný, § 77).

Treba však povedať, že **v kontexte volieb sa vplyv rasistickej a xenofóbnej diskusie stáva väčším a škodlivejším**, ako už Súd uviedol. To platí najmä za okolností, kedy bola politická a sociálna klíma napätá, najmä na miestnej úrovni s **„jasným napätím v rámci obyvateľstva, ktoré bolo zrejme najmä z predmetných komentárov, ale aj medzi protagonistami“**, konkrétne sťažovateľom a F.P., ktorý bol jeho politickým oponentom. V skutočnosti, ak sa interpretujú a posudzujú v ich bezprostrednom kontexte, berúc do úvahy, že komentáre boli zverejnené na facebookovej „stene“ politika počas volebnej kampane, **skutočne predstavujú nenávistné prejavy vzhľadom na ich obsah a všeobecný tón, spolu s ostrosťou a vulgárnosťou niektorých použitých výrazov**. Dosah takýchto poznámok a komentárov sa navyše neobmedzoval len na členov a podporovateľov strany; z reakcie Leily T. je zrejme, že sa naopak rozšírili aj za hranice striktné stranického čitateľstva.

Vzhľadom na uvedené sa Súd domnieval, že **napadnuté komentáre zverejnené S. B. a L. R. na facebookovej „stene“ sťažovateľa boli jednoznačne nezákonné**.

Napokon, úvaha, že komentáre boli v súlade s programovým programom jeho strany, ako tvrdil sťažovateľ, je irelevantná. **Súd zopakoval, že hoci politické strany majú právo verejne obhajovať svoje názory, aj keď niektoré z nich môžu uraziť, šokovať alebo znepokojiť časť obyvateľstva, najmä pri navrhovaní riešení problémov spojených s imigráciou, musia sa pri tom vyhýbať obhajovaniu rasovej diskriminácie alebo uchýľovaniu sa k urážlivým alebo ponižujúcim poznámkam či postojom, pretože takéto správanie by mohlo vyvolať reakcie verejnosti, ktoré by boli škodlivé pre pokojnú spoločenskú klímu a mohli by podkopať dôveru v demokratické inštitúcie** (pozri *Féret*, už citovaný, § 77).

V rozsudku *Delfi AS* (citovanom vyššie) Súd pri vymedzení rozsahu svojho preskúmania s cieľom definovať rozsah svojho posúdenia poznamenal, že prípad sa týkal „*veľkého profesionálne spravovaného internetového spravodajského portálu prevádzkovaného na komerčnom základe*“ (tamtiež, § 115). Zo svojho preskúmania však vylúčil „*iné fóra na internete, kde sa môžu šíriť komentáre tretích strán*“, najmä „*platformu sociálnych médií, kde poskytovateľ platformy neponúka žiadny obsah a kde poskytovateľom obsahu môže byť súkromná osoba, ktorá prevádzkuje webovú stránku alebo blog ako koníček*“ (tamtiež, § 116).

V prejednávanej veci Súd skonštatoval, že **facebooková „stena“ žiadateľa nie je porovnateľná s „veľkým profesionálne spravovaným internetovým spravodajským portálom prevádzkovaným na komerčnom základe“**, čo je v rozpore s argumentom žalovanej vlády. Hoci niet pochyb o tom, že patrí do kategórie „*iných fór na internete, kde sa môžu šíriť komentáre tretích strán*“, ako je formulované v prípade *Delfi AS* (citovaný vyššie, § 116), **špecifické črty prejednávanej veci vedú Súd k tomu, aby sa k tejto otázke priklonil z hľadiska „povinností a zodpovedností“ v zmysle článku 10 § 2 Dohovoru, ktoré sa pripisujú politikom, keď sa rozhodnú používať sociálne médiá na politické účely, najmä na dosiahnutie volebných cieľov**, a to otvorením verejne dostupných fór na internete, kde sa môžu zverejňovať reakcie a komentáre používateľov. Sťažovateľ nebol len súkromnou osobou a sám poukázal na to, že tento účet používa vo svojej funkcii miestneho poslanca, na politické účely a v kontexte volieb. Súd poukázal aj na skutočnosť, že sťažovateľ nie je len profesionálom v politike, ale má aj určité odborné znalosti v oblasti digitálnych služieb. Webová stránka radnice v *Beaucaire* obsahuje stránku, ktorá predstavuje žiadateľa ako jej starostu, na ktorej je výslovne uvedené, že vo svojom „*profesionálnom živote*“ bol zodpovedný za „*internetovú stratégiu FN... počas 7 rokov*“.

Pôvodný príspevok sťažovateľa na jeho facebookovej „*nástenke*“ podľa Súdu neobsahoval žiadne urážlivé výrazy a z týchto dôvodov nevyvolával žiaden negatívny právny následok. Vnútroštátne orgány mu vyčítali výlučne nedostatok ostražitosti a nereagovanie na určité komentáre uverejnené tretími stranami. **Pripísanie zodpovednosti za činy spáchané tretími stranami sa môže líšiť v závislosti od moderačných alebo overovacích techník používaných používateľmi internetu, ktorí sú charakterizovaní ako „tvorcovia“ a ktorí používajú sociálne siete alebo účty iba na nekomerčné účely.**

Keďže internet sa stal jedným z hlavných prostriedkov, ktorými jednotlivci uplatňujú svoje právo na slobodu prejavu, Súd sa domnieva, že **zásahy do výkonu tohto práva by sa mali skúmať obzvlášť starostlivo, pretože môžu mať odrádzajúci účinok, ktorý so sebou nesie riziko autocenzúry. Identifikácia takéhoto rizika však nesmie zatieniť existenciu**

iných nebezpečenstiev pre výkon a požívanie základných práv a slobôd, najmä tých, ktoré vyplývajú z nezákonných, hanlivých, nenávistných alebo násilných poznámok, ktoré sa môžu šíriť ako nikdy predtým. Z tohto dôvodu musí byť v zásade zachovaná možnosť pre jednotlivcov, ktorí sa sťažujú na hanlivé alebo iné druhy nezákonných prejavov, podať žalobu na určenie zodpovednosti, aby predstavovala účinný prostriedok nápravy údajných porušení (pozri, *mutatis mutandis*, *Delfi AS*, citovaný vyššie, § 110).

Súd ďalej uviedol, že v relevantnom čase nemal držiteľ účtu na Facebooku používaného na nekomerčné účely plne kontrolu nad správou komentárov. Okrem toho, že neexistoval žiadny automatický proces filtrovania – hoci bolo možné odstrániť verejný prístup – by účinné monitorovanie všetkých komentárov, najmä v prípade veľmi populárneho účtu, vyžadovalo dostupnosť alebo využitie značných, ak nie značných, zdrojov. Napriek tomu by oslobodenie tvorcov od akejkoľvek zodpovednosti mohlo uľahčiť alebo podporiť zneužívanie a nesprávne používanie vrátane nenávistných prejavov a výziev k násiliu, ale aj manipulácie, klamstiev a dezinformácií. **Hoci profesionálne subjekty, ktoré vytvárajú sociálne siete a sprístupňujú ich iným používateľom, majú nevyhnutne určité povinnosti, podľa ESĽP by malo existovať rozdelenie zodpovednosti medzi všetkých zúčastnených aktérov, ktoré by v prípade potreby umožnilo odstupňovať mieru zodpovednosti a spôsob jej pripísania podľa objektívnej situácie každého z nich.**

Faktom zostáva, že žiadateľ používal svoj účet na Facebooku vo funkcii miestneho poslanca a na politické účely počas volebnej kampane, s ktorou priamo súviseli napadnuté komentáre. S odkazom na svoju judikatúru v takýchto veciach by **Súd chcel zopakovať, že vnútroštátne orgány sú v lepšej pozícii ako on sám na to, aby pochopili a ocenili špecifické spoločenské problémy, ktorým čelia konkrétne komunity a kontexty, alebo pravdepodobný dopad určitých činov, o ktorých sú povolané rozhodovať** (pozri *mutatis mutandis* *Wingrove* proti *Spojenému kráľovstvu*, 25. novembra 1996, § 63, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1996-V; a *Maguire* proti *Spojenému kráľovstvu* (rozsudok), č. 58060/13, § 54, 3. marca 2015). Za okolností tohto prípadu, hoci sa odvoláva na svoje predchádzajúce zistenie, že obsah komentárov uverejnených na „stene“ žiadateľa bol jednoznačne nezákonný, **sa Súd domnieva, že trestný súd a odvolací súd v Nîmes boli v najlepšej pozícii na posúdenie skutkového stavu vzhľadom na zložitý miestny kontext a jeho uznaný politický rozmer.** Súd preto plne súhlasí so zistením Komory, že jazyk použitý v sporných komentároch jasne podnecoval nenávisť a násilie voči osobe z dôvodu jej náboženstva a túto skutočnosť nemožno zamaskovať ani zľahčovať kontextom volieb ani túžbou diskutovať o miestnych ťažkostiach.

Podľa Súdu nebolo pochyb o tom, že by bol žiaduci minimálny stupeň následnej moderácie alebo automatického filtrovania, aby sa čo najrýchlejšie identifikovali jasne nezákonné komentáre a zabezpečilo ich vymazanie v primeranej lehote, a to aj v prípade, že poškodená strana nedostala žiadne oznámenie, či už tak urobí samotný hosťiteľ (v tomto prípade Facebook), ktorý koná ako profesionálny subjekt, ktorý vytvára a poskytuje sociálnu sieť pre svojich používateľov, alebo držiteľ účtu, ktorý používa platformu na uverejňovanie vlastných článkov alebo názorov a zároveň umožňuje ostatným používateľom pridávať svoje komentáre.

S odkazom na zásady, ktoré vyplývajú z jeho judikatúry, Súd zdôrazňuje skutočnosť, že **držiteľ účtu sa nemôže dovolávať žiadneho práva na beztretnosť pri používaní elektronických zdrojov sprístupnených na internete a že takáto osoba má povinnosť konať v medziach správania, ktoré sa od nej dá rozumne očakávať.**

V prejednávanej veci žiadny predpis nevyžadoval automatické filtrovanie komentárov a neexistovala žiadna praktická možnosť predchádzajúceho moderovania obsahu na Facebooku. Preto vznikla otázka, aké kroky mal – alebo mohol – sťažovateľ rozumne podniknúť.

V tejto súvislosti by Súd chcel najprv poukázať na to, že sťažovateľ vo svojom pôvodnom príspevku neodovzdal správu, ktorá by potenciálne predstavovala alebo podnecovala nenávistné prejavy alebo výzvu k násiliu. Sťažovateľ sa mohol slobodne rozhodnúť, či sprístupní „stenu“ svojho facebookového účtu verejnosti alebo nie. Vnútroštátne súdy tak zohľadnili skutočnosť, že sa rozhodol sprístupniť ju verejnosti z vlastnej vôle.

Súd síce súhlasí, ale zastáva názor, že **sťažovateľovi nemožno vyčítať toto rozhodnutie samo o sebe, keďže išlo o technický prostriedok, ktorý mu platforma sprístupnila a ktorý mu umožňoval komunikovať s voličmi v jeho postavení politika a kandidáta kandidujúceho vo voľbách.** Vzhľadom na miestne a volebné „napätie“ v tom čase však táto možnosť zjavne nebola bez rizika potenciálne závažných následkov, čoho si sťažovateľ musel byť za daných okolností vedomý. **Súd preto považuje za legitímne rozlišovať, ako to urobili vnútroštátne súdy, medzi obmedzením prístupu k facebookovej „stene“ len pre určité osoby a jej sprístupnením širokej verejnosti. V druhom prípade si musí byť každý, a teda najmä politik so skúsenosťami v komunikácii s verejnosťou, vedomý väčšieho rizika nadmerných a nemiernych poznámok, ktoré by sa mohli objaviť a nevyhnutne stať viditeľnými pre širšie publikum. Toto je nepochybne dôležitý skutkový prvok, priamo spojený s úmyselnou voľbou žiadateľa, ktorý – ako už Súd zdôraznil –**

nebol len politikom vedúcim kampaň v období pred voľbami, ale aj profesionálom v otázkach online komunikačnej stratégie.

Súd by okrem toho rád poukázal na to, že používanie Facebooku bolo podmienené prijatím určitých podmienok stanovených sociálnou sieťou, najmä tých, ktoré sú uvedené vo „*Výhlásení o právach a povinnostiach*“, o ktorých musel byť sťažovateľ informovaný. Hoci každý používateľ Facebooku musí individuálne zabezpečiť dodržiavanie prevádzkových pravidiel, sťažovateľ napriek tomu považoval za vhodné upozorniť svojich „*priateľov*“ na potrebu zabezpečiť, aby ich poznámky zostali zákonné, keďže zverejnil správu, v ktorej ich žiadal, aby „*boli opatrní s obsahom svojich komentárov*“, čím zjavne ukázal, že si bol aspoň vedomý problémov, ktoré vyvolali niektoré komentáre na jeho „*nástenke*“. Veľká komora v skutočnosti súhlasí so zistením Komory, že žiadateľ zverejnil túto varovnú správu bez toho, aby vymazal napadnuté komentáre a predovšetkým bez toho, aby si dal skontrolovať alebo dať skontrolovať obsah komentárov, ktoré boli potom verejne dostupné. Absencia takéhoto minimálneho overenia sa zdá byť o to ťažšie vysvetliteľná, že hneď nasledujúci deň bol sťažovateľ informovaný S. B. o svojej konfrontácii s Leilou T., a teda bol určite upozornený na problémy, ktoré mohli byť spôsobené ostatnými komentármi.

Pokiaľ ide konkrétnejšie o napadnuté komentáre, Súd súhlasí s analýzou Komory týkajúcou sa komentára S. B., keď zistila, že ho „*autor okamžite stiahol za menej ako dvadsaťštyri hodín po jeho zverejnení. Preto, za predpokladu, že sťažovateľ mal skutočne čas a príležitosť vidieť tento komentár pred jeho vymazaním, ... nebolo potrebné požadovať od neho, aby konal ešte rýchlejšie, berúc do úvahy, že vnútroštátne orgány (neboli) schopné preukázať existenciu takejto povinnosti vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, čo by znamenalo nadmernú a nepraktickú reakciu*“.

Komentár S. B. je však len jedným z prvkov, ktoré bolo treba v tomto prípade zohľadniť pri skúmaní všetkých skutkov, ktoré vnútroštátne orgány pripisujú sťažovateľovi. Sťažovateľ bol v skutočnosti stíhaný a nakoniec odsúdený nie na základe poznámok S. B. alebo L. R., ale za to, že okamžite neodstránil všetky nezákonné komentáre, ktoré títo autori zverejnili na jeho „*stene*“ na Facebooku. Zďaleka nešlo len o „*systém interaktívnych monológov*“, ako naznačoval sťažovateľ, ale o reakciu a dopĺňanie sa po pôvodnom príspevku sťažovateľa, ako dokazujú najmä systematické odkazy na F. P., politického oponenta sťažovateľa, v správach zverejnených S. B. aj L. R. **Pre Súd to teda nebola len diskusia, ale jednoznačne forma prebiehajúceho dialógu predstavujúceho súvislý celok a bolo rozumné, aby ju vnútroštátne orgány takto vnímali.**

Podľa názoru Súdu nemožno z vyššie uvedeného vyvodiť záver, že vymazanie komentárov S. B. ich autorkou do dvadsiatich štyroch hodín po ich zverejnení nestačí na to, aby sa vylúčila zodpovednosť sťažovateľa voči Leile T., ktorá v trestnom konaní vystupovala v procesnom postavení poškodenej v občianskoprávnom zmysle.

Hoci je pravda, že S. B. okamžite vymazala svoj vlastný komentár, jediný, ktorý sa priamo vzťahoval na Leilu T., k tomuto vymazaniu došlo až po uverejnení ďalších komentárov od L. R., ktoré, opakujúc komentár S. B., prispeli k rovnakej diskusii a tým ju podporili. **Prvý príspevok sťažovateľa nielenže začal dialóg, ako už Súd poznamenal, ale mal aj dôsledky, ktoré presahovali rámec tohto príspevku z dôvodu samotnej povahy sociálnych sietí na internete.** Preto táto forma prebiehajúceho dialógu, tvoriaca ucelený celok, bola taká, že odôvodňovala uloženie povinnosti sťažovateľovi zaplatiť Leilou T. uplatnené nároky, hoci komentár S. B. v reakcii na jeho pôvodný príspevok bol vymazaný. Vzhľadom na uvedené dospel Súd k záveru, že Odvolací súd v Nîmes správne uzavrel, na základe odôvodnenia, ktoré nebolo ani svojvoľné, ani zjavne neprimerané, že vymazanie správy S. B. už nemohlo zvrátiť dôsledky pre Leilu T. **Zodpovednosť sťažovateľa, trestná aj občianskoprávna, nevznikla z dôvodu žiadneho konkrétneho komentára posudzovaného samostatne.**

Úlohou Súdu pri výkone jeho dozornej právomoci nie je nahrádzať činnosť vnútroštátnych orgánov, ktoré navyše požívajú priestor na voľnú úvahu, na ktorý sa výslovne odvoláva preambula Dohovoru po nadobudnutí platnosti Protokolu č. 15 z 1. augusta 2021, **ale skôr preskúmať zlučiteľnosť rozhodnutí, ktoré vydali na základe svojej právomoci voľnej úvahy, s článkom 10 Dohovoru, čo zahŕňa posúdenie napadnutého zásahu vo svetle všetkých okolností prípadu.**

Súd ďalej poznamenáva, že vnútroštátne súdy vydali odôvodnené rozhodnutia a postupovali v súlade s požiadavkou náležitého posúdenia skutkového stavu, pričom konkrétne skúmali otázku, či si bol sťažovateľ vedomý nezákonných komentárov uverejnených na jeho „nástenke“ na Facebooku.

Pokiaľ ide konkrétnejšie o úvahu, že sťažovateľ denne navštevoval svoj účet, je pravda, že vyšetrovateľom povedal aj to, že komentárov uverejnených na jeho „nástenke“ bolo príliš veľa na to, aby ich mohol pravidelne čítať, vzhľadom na počet „priateľov“ – viac ako 1 800 – ktorí mohli uverejňovať komentáre dvadsaťštyri hodín denne. Vnútroštátne súdy nepovažovali za vhodné odôvodniť svoje rozhodnutie v tejto veci, hoci išlo o **klúčovú otázku na účely posúdenia dôveryhodnosti sťažovateľových vyhlásení z hľadiska počtu komentárov skutočne uverejnených na jeho facebookovej „nástenke“ v reakcii na jeho pôvodný**

príspevok, aby sa zistilo, či sa od neho dalo rozumne očakávať, že preskúma obsah komentárov a v prípade potreby ich vymaže. Súd však poznamenáva, že počas pojednávania pred ním žalovaná vláda objasnila, bez toho, aby jej sťažovateľ protirečil, že v reakcii na jeho príspevok z 24. októbra 2011 sa objavilo približne pätnásť komentárov. Preto otázka ťažkostí spôsobených potenciálne nadmernou prevádzkou na účte politika a zdrojov potrebných na zabezpečenie jej účinného monitorovania v prejednávanej veci zjavne nevzniká.

Súd ďalej konštatuje, že **určitý stupeň známosti a reprezentatívosti nevyhnutne dodáva slovám, činom alebo opomenutiam dotknutej osoby určitú rezonanciu a autoritu. Preto je vhodné pristúpiť k analýze proporcionality na základe miery zodpovednosti, ktorú možno takejto osobe pripísať. Súkromná osoba s obmedzenou známosťou a reprezentatívnosťou bude mať menej povinností ako miestny politik a kandidát kandidujúci vo voľbách do miestnej samosprávy, resp. verejne známa osobnosť, pre ktorú budú požiadavky nevyhnutne ešte ťažšie, a to z dôvodu váhy a rozsahu priznaného jej slovám a zdrojom, ku ktorým bude mať väčší prístup, aby mohla efektívne zasahovať na platformách sociálnych médií** (pozri, *mutatis mutandis*, *Mesić* proti *Chorvátsku*, č. 19362/18, § 104, 5. mája 2022, a *Melike*, citované vyššie, § 51).

Činy, z ktorých bol sťažovateľ obvinený, boli odlišné od činov spáchaných autormi nezákonných komentárov a riadili sa odlišným režimom zodpovednosti. Súd poukazuje najmä na to, že sťažovateľ nepreukázal, že výklad tohto ustanovenia a jeho uplatnenie vnútroštátnymi súdmi boli akýmkoľvek spôsobom svojvoľné alebo zjavne neprimerané. Po druhé, Veľká komora súhlasí so zistením Komory, že sťažovateľ nebol stíhaný namiesto S. B. a L. R., ktorí boli tiež odsúdení a potrestaní. V dôsledku toho **v tomto prípade nevznikajú žiadne otázky týkajúce sa anonymity na internete a identifikácie autorov**, ako ich skúmal Súd vo veci *Delfi AS* (citovaný vyššie, §§ 147 – 151).

Napokon Súd skonštatoval, že okrem niekoľkých veľmi zriedkavých výnimiek sa normy medzinárodného práva nezaoberajú otázkou, či by mali byť stíhaní autori a nie sprostredkovatelia, najmä ak títo nie sú profesionálnymi subjektmi v oblasti digitálnych služieb, ktoré sa zaoberajú internetovou činnosťou za účelom komerčného zisku, ale jednotlivcami, ktorí používajú sociálne siete alebo iné typy online fór, na ktorých je možné uverejňovať komentáre tretích strán.

Vyvodenie občianskoprávnej zodpovednosti za online komentáre tretích strán môže mať negatívne (odstrašujúce) dôsledky na slobodu prejavu na internete (pozri *Magyar Tartalomsgáltatók Egyesülete* a *Index.hu Zrt*, už citovaný, § 86, a *Pihl*, už citovaný, § 35).

Trestná zodpovednosť musí byť vyvodená s ohľadom na mieru závažnosti napadnutých vyjadrení.

Súd si je vedomý toho, že odsúdenie za trestný čin môže, ako tvrdili sťažovateľ a niektorí vedľajší účastníci konania, mať odrádzajúce účinky na používateľov Facebooku, iných sociálnych sietí alebo diskusných fór. Hoci existuje hnutie za dekriminalizáciu ohovárania (pozri okrem iného odporúčanie Parlamentného zhromaždenia Rady Európy č. 1814 (2007) k tejto téme), nevzťahuje sa to na nenávistné prejavy alebo výzvy k násiliu. V prílohe k odporúčaniam CM/Rec(2022)16 Výbor ministrov naopak navrhuje rozlišovať podľa závažnosti nenávistných prejavov bez vylúčenia použitia trestného práva.

Uloženie trestu odňatia slobody za trestný čin v oblasti politických prejavov môže byť zlučiteľné s garanciou zabezpečiť slobodu prejavu podľa článku 10 Dohovoru, ale len za výnimočných okolností, najmä v prípade nenávistných prejavov alebo podnecovania k násiliu (pozri *Otegi Mondragon*, citovaný vyššie, § 59, a *Féret*, citovaný vyššie, §§ 34 a 80; pozri tiež, pokiaľ ide o slobodu prejavu novinárov, *Cumpănă a Mazăre* proti Rumunsku, č. 33348/96, § 115, ECHR 2004-XI). Aj keď sa peňažný trest v určitej výške môže zdať, vzhľadom na okolnosti, prísny, samotná prísnosť sa musí posudzovať aj v kontexte zákonnej možnosti uloženia iných trestov, vrátane trestu odňatia slobody (pozri *Le Pen*, vyššie uvedené rozhodnutia, a *Soulas a ďalší*, vyššie uvedené, § 46). V relevantnom období bol maximálny trest, ktorému sťažovateľ čelil, jeden rok odňatia slobody a pokuta vo výške 45 000 eur. Sťažovateľ zároveň netvrdil, že bol následne nútený zmeniť svoje správanie, alebo že jeho odsúdenie malo odrádzajúci účinok na výkon jeho slobody prejavu alebo akýkoľvek negatívny vplyv na jeho následnú politickú kariéru a jeho vzťahy s voličmi. Jeho odsúdenie trestným súdom, ktoré potvrdil Odvolací súd v Nîmes 18. októbra 2013, mu navyše nezabránilo v tom, aby bol v roku 2014 zvolený za starostu mesta *Beaucaire*, ani v tom, aby naďalej vykonával mandát za svoju politickú stranu.

Záver

Vzhľadom na vyššie uvedené, na základe konkrétneho posúdenia konkrétnych okolností prejednávanej veci a s ohľadom na mieru voľnej úvahy priznanú žalovanému štátu, **Súd konštatuje, že rozhodnutia vnútroštátnych súdov boli založené na relevantných a dostatočných dôvodoch, a to tak pokiaľ ide o zodpovednosť pripísanú sťažovateľovi v jeho postavení politika za nezákonné komentáre uverejnené v období pred voľbami**

na jeho facebookovej „stene“ tretími stranami, ktoré samy boli identifikované a stíhané ako spolupáchatelia, ako aj pokiaľ ide o jeho odsúdenie za trestný čin. Napadnutý zásah možno preto považovať za *„nevyhnutný v demokratickej spoločnosti“*. Preto nedošlo k porušeniu článku 10 Dohovoru. Z TÝCHTO DÔVODOV SÚD Rozhodol trinástimi hlasmi ku štyrom, že nedošlo k porušeniu článku 10 Dohovoru.